

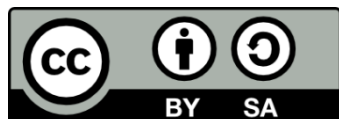

Περιβαλλοντική Πολιτική και Εκπαίδευση

Ενότητα 13: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση III

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

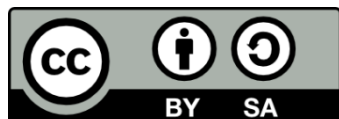

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση III

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.
2. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
3. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων.
4. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.
5. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Σκοποί ενότητας

- Γνωριμία με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
- Εξοικείωση με ζητήματα σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων και εκπαιδευτών.
- Γνωριμία με τους σταθμούς στην ιστορία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (1/8)

- Η υποχρεωτική 9ετής εκπαίδευση των ελληνοπαίδων υπογραμμίζουν την σημασία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) στην δεύτερη αυτή εκπαιδευτική βαθμίδα.
- Ο χειρισμός των περιβαλλοντικών προβλημάτων οφείλει να προέρχεται κατά το πλείστον από τις άμεσες εμπειρίες των μαθητών.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (2/8)

- Η ιχνηλάτηση επίκαιρων προβλημάτων στον κοινοτικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνή χώρο, η επεξεργασία δυνατοτήτων επίλυσης δημιουργούν μια καλή αφετηρία για τον χειρισμό πολύπλοκων περιβαλλοντικών θεμάτων.
- Οι σπουδαιότερες ειδικότητες για τον χειρισμό περιβαλλοντικών θεμάτων ανάλογα με τα διδακτικά προγράμματα είναι η Βιολογία, Γεωγραφία και σε δεύτερη μοίρα η Κοινωνιολογία.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (3/8)

- Η Βιολογία είναι η κατ' εξοχήν αρμόδια επιστήμη που ασχολείται με ένα ευρύτερο πλέγμα περιβαλλοντικών θεμάτων και τα οποία κατά το μάλλον ή ήττον θίγονται σ' αυτή την βαθμίδα εκπαίδευσης, όπως: ρύπανση των υδάτων και υδατική οικονομία, προστασία της φύσης, ρύπανση του αέρα, χημική και βιολογική καταπολέμηση παρασίτων, παγκόσμια προβλήματα διατροφής, απορρίμματα, πληθυσμιακή εξέλιξη, θόρυβος κ.ά.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (4/8)

- Επίσης η Χημεία, η Φυσική, η Ιστορία και τα Νέα Ελληνικά μπορούν να διαπραγματευθούν επιμέρους προβλήματα της περιβαλλοντικής θεματολογίας.
- Η Γεωγραφία έχει περιοριστεί στο κλασικό της περιεχόμενο. Μπορεί όμως να μεταθέσει το κέντρο βάρους της στις γενικές γεωγραφικές αρχές ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής θεματολογίας.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (5/8)

- Ένας μεγάλος αριθμός θεμάτων που προσφέρονται για ανάπτυξη από την Γεωγραφία είναι: Οικονομία τοπίου, επεμβάσεις "και συνέπειες" αλλαγές του τοπίου, βιομηχανοποίηση, αστικά κέντρα, χωροταξία και εξέλιξη της γης, επιδράσεις στην ατμόσφαιρα και το μεγα-κλίμα, αποθέματα πρώτων υλών και ανακύκλωση, πληθυσμιακή εξέλιξη και χρήση γης κ.ά.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (6/8)

- Επίσης στα πλαίσια της Κοινωνιολογίας παρέχονται δυνατότητες για να διαπραγματευθεί κανείς περιβαλλοντικά θέματα, όπως: Περιβαλλοντική Πολιτική, πληθυσμιακή εξέλιξη, οικονομική ανάπτυξη κ.ά.
- Στο Λύκειο επί τη βάση των γνώσεων που αποκτήθηκαν στο Γυμνάσιο στην Βιολογία, Χημεία, Φυσική και Γεωγραφία μπορεί ο καθηγητής να προχωρήσει πιο πέρα στο θέμα "Προστασία του Περιβάλλοντος".

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (7/8)

- Το επίπεδο γνώσεων και η ικανότητα "του κρίνειν" των μαθητών από την μια μεριά και οι διαθέσιμες ώρες από την άλλη θα επιτρέψουν να υπεισέλθει κανείς στα πολύπλοκα αντικείμενα της προστασίας του περιβάλλοντος και τις πολλαπλές οικολογικές διασυνδέσεις.
- Για εξειδικευμένες εργασίες η περιβαλλοντική θεματολογία προσφέρει μία πληθώρα καταλλήλων θεμάτων.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (8/8)

- Καλά επιλεγμένα θέματα παρέχουν στον μαθητή μια πρώτη παράσταση της αναγκαιότητας και της μεθοδολογίας της περιβαλλοντικής έρευνας, προτρέπουν σε ίδια περαιτέρω εμβάθυνση των γνώσεων και καθιστούν δυνατό τον ανεξάρτητο σχηματισμό γνώμης, προϋπόθεση για ίδια τοποθέτηση απέναντι στο ένα ή στο άλλο αμφισβητούμενα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (1/8)

- Οι σχετικές με το περιβάλλον αποφάσεις της κυβέρνησης και των διαφόρων υπηρεσιών απευθύνονται κατά το μεγαλύτερο μέρος σε ανθρώπους, οι οποίοι κατά την διάρκεια των σπουδών τους δεν εξοικειώθηκαν ποτέ με την περιβαλλοντική προβληματική.
- Οι σοβαρότερες επεμβάσεις στην "οικονομία του τοπίου" σχεδιάστηκαν και εκτελέστηκαν και εκτελούνται στο μεγαλύτερο μέρος σήμερα από μηχανικούς διαφόρων ειδικοτήτων, αρχιτέκτονες, γεωπόνους κ.ά.,

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (2/8)

- οι οποίοι μέχρι πριν λίγα χρόνια, σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και σήμερα, δεν είχαν την ευκαιρία κατά την διάρκεια των σπουδών τους να ασχοληθούν με ερωτήματα της διαμόρφωσης του περιβάλλοντος και της προστασίας του.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (3/8)

- Το ίδιο ισχύει και για κείνους, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό και εκτέλεση τεχνικών έργων που σχετίζονται με το τοπίο στα πλαίσια της βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Γι' αυτό το λόγο δεν είναι να απορεί κανείς με τον μεγάλο αριθμό πολιτικο-περιβαλλοντικών και οικολογικών λαθεμένων αποφάσεων.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (4/8)

- Αν και στον τεχνολογικό κόσμο που ζούμε έχει γίνει συνείδηση, ότι για όλα απαιτούνται υψηλής ποιότητας εξειδικευμένοι επιστήμονες, αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση των μεταβολών του φυσικού μας περιβάλλοντος.
- Παρ' όλα αυτά με την πρόοδο της εκβιομηχάνισης, την αύξηση των επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος και της συνειδητοποίησης της μελέτης και διάσωσης του περιβάλλοντος άρχισαν σιγά-σιγά να εμπλουτίζονται τα προγράμματα σπουδών με αντίστοιχα μαθήματα.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (5/8)

- Στη χώρα μας αυτή η τάση άρχισε να εμφανίζεται πολύ αργότερα απ' ότι στις Μεσευρωπαϊκές χώρες.
- Τελικά όμως υπήρχε και υπάρχει βασική δυσχέρεια στην διαμόρφωση των σχετικών σπουδών, η οποία δικαιολογείται πάλι από τον υπερτομεακό χαρακτήρα της περιβαλλοντικής θεματολογίας.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (6/8)

- Η ιδιαιτερότητα των περιβαλλοντικών ζημιών απαιτεί, η προστασία του περιβάλλοντος να μην γίνεται αντιληπτή μόνο σαν άθροισμα μεμονωμένων μέτρων των επί μέρους περιοχών.
- Η επισκόπηση των διασυνδέσεων και αλληλεξαρτήσεων μεμονωμένων ζημιογόνων τομέων και επικινδύνων παραγόντων στο οικολογικό σύστημα και επί πλέον ποιοτικές γνώσεις των πολιτικών, οικονομικών και νομικών όρων χειρισμού είναι το επίπεδο των απαραίτητων προσόντων για την επαγγελματική απασχόληση με την προστασία του περιβάλλοντος.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (7/8)

- Από την άλλη πλευρά και κυρίως στον τεχνικό τομέα απαιτείται ένας υψηλός βαθμός εξειδίκευσης λόγω της πολυπλοκότητας των κατασκευών και μεθόδων.
- Εδώ παρουσιάζεται το δίλημμα σχετικά με την διαμόρφωση των σπουδών: χωρίς εμβάθυνση απειλείται να καταστραφεί η σχέση με την πρακτική χρησιμότητα, χωρίς την επέκταση των γνώσεων πέρα από την ειδική περιοχή ελλοχεύει ο κίνδυνος μονομερούς προσανατολισμού ο οποίος πιθανόν σε άλλες περιοχές να προκαλέσει νέες περιβαλλοντικές ζημιές.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (8/8)

- Το δίλημμα βρίσκεται σαφώς στο ότι δεν είναι δυνατό μέσα σε μια λογική διάρκεια σπουδών να συνδεθούν και τα δύο επίπεδα σε ένα κύκλο σπουδών.
- Η δημιουργία τέτοιων κατευθύνσεων σπουδών έχει επεκταθεί πολύ στις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων (1/3)

- Είναι ανάγκη να συνεχίζεται η αγωγή προς μια περιβαλλοντικά κατευθυνόμενη συμπεριφορά και μετά την ολοκλήρωση της στοιχειώδους και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Για την διαρκή ΠΕ των ενηλίκων τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποκτούν μεγάλη σημασία ακόμη και από τον αριθμό των ανθρώπων στους οποίους είναι προσιτά.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων (2/3)

- Με μεγάλη επιτυχία δραστηριοποιούνται σ' αυτό το πεδίο το λαϊκά πανεπιστήμια, οι εκκλησιαστικές και πολιτικές ακαδημίες, διάφορα Ιδρύματα και πολυάριθμες οργανώσεις προστασίας της φύσης και του Περιβάλλοντος μέσα από την διοργάνωση ομιλιών, συνεδρίων, σεμιναρίων, συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης για διάφορα περιβαλλοντικά θέματα.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων (3/3)

- Το ενδιαφέρον των πολιτών μεγαλώνει συνεχώς, το οποίο καθορίζεται εκτός των άλλων από τις επιπτώσεις των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων στα μεγάλα αστικά κέντρα και τα πιεστικά ερωτήματα των μελλοντικών εξελίξεων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών

Η ανάγκη εκπαίδευσης των εκπαιδευτών (1/2)

Η εκπαίδευση και μετεκπαίδευση των διδασκάλων και καθηγητών έχει ιδιαίτερη σημασία στην ΠΕ:

- Εξαιτίας του υπερτομεακού χαρακτήρα της περιβαλλοντικής θεματολογίας η διδασχή είναι δυσκολότερη από ότι σε άλλες περιοχές διδασκαλίας .
- Η εξέλιξη στην προστασία του περιβάλλοντος προχωρεί πολύ γρήγορα.

Η ανάγκη εκπαίδευσης των εκπαιδευτών (2/2)

- Προβλήματα, τα οποία προ ολίγων ετών ήσαν πολύ επίκαιρα, σήμερα δεν παίζουν πια κανένα ρόλο. Την θέση τους καταλαμβάνουν άλλα.
- Η εκτεταμένη περιβαλλοντική έρευνα φέρνει στο φως συνεχώς νέα αποτελέσματα, έτσι ώστε το επίπεδο γνώσεων εν μέρει θεωρείται πεπαλαιωμένο σε μικρό χρονικό διάστημα.

Συστάσεις για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (1/4)

Συστάσεις για ΠΕ στο Μόναχο το 1978.

- Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε τομείς, στους οποίους η ΠΕ παίζει ένα ιδιαίτερο ρόλο, πρέπει να περιλαμβάνει μια διεπιστημονική βασική μόρφωση για περιβαλλοντικά θέματα.

Συστάσεις για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (2/4)

Συστάσεις για ΠΕ στο Μόναχο το 1978.

- Η εκπαίδευση των σπουδαστών εκπαιδευτικών κλάδων σε σχετικούς τομείς με την ΠΕ, πρέπει να περιλαμβάνει διατομεακές διοργανώσεις στις οποίες να μπορούν να αποκτηθούν γνώσεις και επιδεξιότητα στα περιβαλλοντικά προβλήματα και την επεξεργασία τους.

Συστάσεις για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (3/4)

Συστάσεις για ΠΕ στο Μόναχο το 1978.

- Κατά την εκπαίδευση των εν ενεργεία καθηγητών πρέπει να αναπτυχθούν ειδικές διδακτικές γνώσεις και επιδεξιότητες για την διεξαγωγή μιας πολύπλοκης ΠΕ.

Συστάσεις για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (4/4)

Συστάσεις για ΠΕ στο Μόναχο το 1978.

- Πρέπει να δημιουργηθούν, όσο το δυνατό γρηγορότερα, οι προϋποθέσεις για την δημιουργία τμημάτων μετεκπαίδευσης για διδασκαλία όλων των βαθμίδων με σκοπό την διεξαγωγή μιας διεπιστημονικής ΠΕ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα (1/3)

- 1990 : Σταθμός - ορόσημο ο νόμος 1892/31-7-90 και ειδικότερα η παράγραφος 13 του άρθρου 111 που ορίζει τις προϋποθέσεις υλοποίησης της ΠΕ στο σχολείο.
- 1991 : Έναρξη λειτουργίας του θεσμού των υπευθύνων ΠΕ σε όλες τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα (2/3)

- 1991 : Η ΠΕ αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος των ελληνικών σχολείων από το 1991. Ωστόσο δεν είναι μάθημα με τη συνήθη έννοια.
- Δεν εντάσσεται στο υποχρεωτικό ωρολόγιο πρόγραμμα και βέβαια η συμμετοχή όλων, μαθητών και εκπαιδευτικών, στις δραστηριότητες ΠΕ είναι εθελοντική.
- Γίνεται σε δίωρο εκτός του καθημερινού προγράμματος, που συμπληρώνει το πρόγραμμα του εκπαιδευτικού ή λογίζεται ως υπερωρία.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα (3/3)

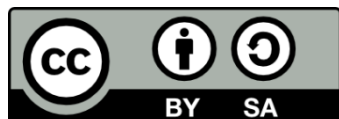
- 1992 : Έκδοση από το ΥΠΕΠΘ του πρώτου εγχειριδίου για την ΠΕ
- 1992 : Ένταξη της ΠΕ στα προγράμματα των ΠΕΚ
- 1993 : Ιδρύεται η Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την ΠΕ (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε)
- 1993 : Ιδρύεται το πρώτο ΚΠΕ στην Κλειτορία Αχαΐας. Σήμερα υπάρχουν 69 ΚΠΕ σε όλη την Ελλάδα.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

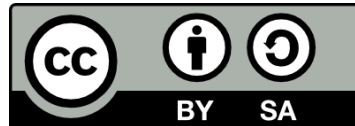
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Περιβαλλοντική Πολιτική και Εκπαίδευση. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση III».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS440/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

